

A tovatűnt Tabánban

A Duna-partnak a Várhegy és a Gellérthegy közé eső szakaszához, ahol most az új Erzsébet-híd engedi le puha vonalakban a hátán hordott forgalmat..., ezen a helyen már az ókorban rendszeres volt a nyüzsgés: pohos, ívelt orrú bárkák kötöttek ki a révnél, áruval tömötten, s a honfoglalás után itt, a bevált kikötő körül alakult ki a középkori Buda magva.

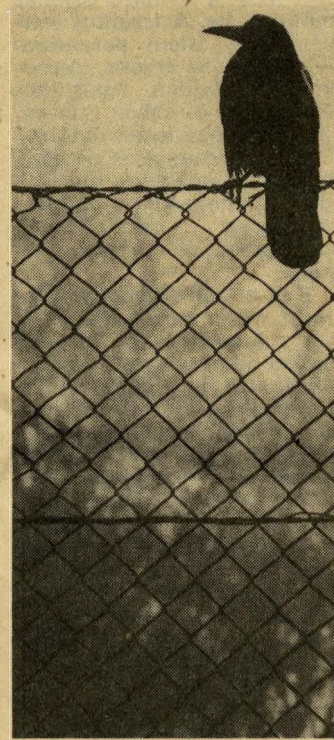
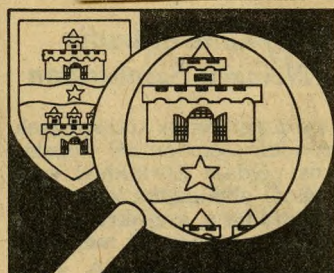
1432-ben Fülöp burgundiai fejedelem tanácsosa, *Bertrandon de la Brocquiére* beszámolójában már a remek meleg vizű fürdőkről olvashatunk. S miután a törökök szintén éltek-haltak a fürdőkért — az itt megtapadt település a többivel ellentétben, nemhogy elpusztult, hanem továbbfejlődött, mi több, *a török alatt élte virágkorát*. A viharok mellette, fölötte hullámzottak, ide csak tompítottan értek el, károkat nem okoztak. A folyamatosan megtelepedő szorgos és életvidám népek — a horvát, német és rác telepések — aztán sűrűn benépesítették, s megteremtették azt a *Tabánt*, amely...

... amelyről Szerb Antal rendkívüli bedekkerjében, a Budapesti útikalauzban, egy fiktív Mars-lakóhoz szólva, így írt: „*Valamikor itt házak álltak Uram, de milyen házak! És a házak között utcák kanyarogtak, de milyen utcák!... Minden második ház nagyhirű, régi vendéglő volt, sramlizenével... Itt állt, kérem, a Mélypince, a Poldi bácsié, 500 éves pinceoltozatával... A Tabánt bármikor meglátogathatta, télen, nyáron, nappal, éjszaka, mindig csodálatos volt, mindig egyetlen, az ember mindig most kezdődő szerelmek de-regését görgette végig lejtős utcáin, olyan szerelmekét, amelyek reggel szoktak az ember eszébe jutni, az ágyban, amikor még sötét van és nincs fürdő és borotva, ami lemosná az ember lel-kéről azt az édes és álmosító gyantát, ami a szerelem. Uram, itt volt az ifjúság.*”

A Tabánról készültek fényképek is. A kemény, fekete-fehér kontrasztok azonban semmit nem adnak vissza a hely varázsából. A Tabán-ábrázolások igazi műfajai a színek párájában oldott vízfestmények, pasztellek és a

kecseesen titokzatos *tusrajzok* voltak. Valahol az álom és valóság határán lebegtek ezek a képek, s azokat a híres házakat ábrázolták, a kiismerhetetlen végzetű utcákat, a csendben porló udvarokat, a kimerült kőolajlámpákat.

Hogy milyen élet zajlott a Tabánban, amire ma is gyanúsán elhomályosuló szemmel emlékeznek azok, akiknek részük volt benne? A helyi kocsmák hajnalban nyitottak. Gyalulatlán, erős asztalaik elbirták a rájuk könnyöklő, nehéz öklöket, a mámoros fejeket, a kancsók sorait, a cseréptálakat és a dombosra sült, likacsos házikerényeret. A rendelés a spejz-cetlinek titulált étlap áttanulmányozása után történt ugyan, bár mindenki előre tudta, hogy mit fog fogyasztani, akár a Kereszt téren álló Kozanek-kocsmába, akár a Fehér Sasba, akár a Krausz Poldi-féle Mélypincébe tévedt be. Mázás cseréptálakban szolgálták fel a különlegesen fűszerezett, zamatos lacipecsenyét, tabáni nevével rőszbrátnit, puha kenyérrrel

és pincehús üvegcancsókkal megtámogatva. Ezt a szertartást a Tabánban gábelfrűstöknek hívták.

Így hatalmasították magukat az akkori szerencsés polgárok, aztán hazaindultak, a dombhátaknak rugaszkodó kertek, mohos lépcsők, kócos kerítések derűjében, a mosóteknők vize által körülmösött, szabálytalan macskaköveken lépkedve.

1930 után aztán a Fővárosi Közmunkatanács az akkori városrendezési terv elképzelései szerint lebontatta a Ta-

bánt. Állítólag a királyi palotából kellemetlen látvány volt a nyomor romantikájának völgye. Aztán a háború a Tabánból is eltűntette azt, amit a bontócsákányok meghagytak. Azt a kifejezést, hogy „*tovatűnt*”, a Tabán múltja iránti tiszteletből írtam az írás címében. Az igazság sokkal vadabb és tárgyilagossabb: *a szétzúzott, lebombázott, felperzselt, letarolt Tabán*.

A Tabán helyén ma látható gyepes térség peremén megmaradt néhány értékes objektum: a barokk plébániatemplom, Semmelweis Ignác szülőháza, az Aranyszarvas fogadó épülete. Ezeket azóta restaurálták.

1933-ban Kárpáti Aurél írta le ezeket a sorokat *Az Estben*: „*A törött téglák, amiket a csákányok zúztak össze, szertehullhattak, a vén házak vályogfalait belemoshatja a Gellérthegy földjébe a sok-sok őszi eső, a tél hava, de az emlékek megmaradnak. A csodálatos vadkörtefák, a kisvendéglők udvarainak nyoma, no meg a bor, a frissen perzselt szalonna ízével a szájunkban. És emlékezetes marad maga a Tabán.*”

A Tabán őslakosai és vidám szerelmesei ötvenéves szétzórattatás után is *máig összetartanak*. Tavaly az Alba Regiában gyűltek össze. Alig fértek el.

Amikor nemrég végigbolyongtam a Tabánt, valahogy megvigasztalódtam. A mai Tabánban — ahol nemzedékek búcsúztak az ifjúságtól — most új nemzedékek cseperednek. Tízesevel, százával nyüzsgőnek a márciusi napfényben.

Baróti Szabolcs

Botha László felvételei

